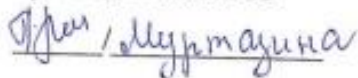

Бажуковский филиал Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Усть – Туркская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

Руководитель ШМО

Протокол №1 от
«31» августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

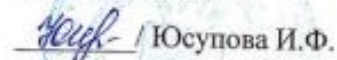
Заместитель директора по
УВР

«31» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МАОУ «Усть-
Туркская СОШ»

Приказ №100 от
«31» августа 2023 г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО РОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ
ДЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ 8 КЛАССА
С УМСТВЕННОЙ ОТСТАЛОСТЬЮ**

Составитель :

учитель татарского языка и литературы

Шавалиева З.А.

Аңлатма язуы

Аңлатма язуы

Эш программасы укучыларны, теоретик төшенчәләрне үзләштереп, әдәби әсәрне сүз сәнгате һәм ижади эшчәнлек нәтижәсе буларак кабул итәргә әзерли. Әдәби теоретик төшенчәләрне үзләштерү мәктәп балаларының телдән һәм язма сөйләмен, ижади сәләтләрен үстерә, әсәрләрнең эстетик кыйммәтен мөстәкыйль бәяли алырлык китап укучы тәрбияли. Әдәби әсәрләрне тулысынча уку күздә тотыла, зур күләмле әсәрләр кыскартып бирелсә дә, эчтәлек сөйләү аша, сюжетны укучыларга житкерү максаты куела.

Татар әдәбиятын укутуның максаты һәм бурычлары

Әдәбиятны укутуның **төп максаты** булып матур әдәбият әсәрләрен форма һәм эчтәлек берлегендә аңларга һәм анализларга өйрәтү, логик фикерләү сәләтен үстерү һәм камилләштерү, балаларның рухи дөньяларын баету тора. Бу процесс өч – гамәли, гомуми белем бирү, тәрбияви - яссылыкларны берләштереп алып барылырга тиеш. Өлеге максат түбәндәге **бурычларны** алга куя:

- укучының төп әдәби мәгълүматларны һәм әдәби-теоретик төшенчәләрне белүенә ирешү һәм анализ барышында кулланырга күнектерү;
- укучыда матур әдәбият әсәрләрен мөстәкыйль уку ихтыяжы булдыру;
- укучының телдән һәм язма сөйләмен үстерү;
- укучыда үз милләтенә, аның әдәбиятына, мәдәниятенә карата хөрмәт, дөньяга гуманлы караш, гражданлык тойгысы, патриотизм хисләре, үз милләтенә, шушы төбәктә яшәүче башка халыкларның мәдәни кыйммәтләренә хөрмәт хисләре тәрбияләү.

Укуту предметына гомуми характеристика

Әдәбият укуту әдәби мирасның иң камил әсәрләре, аерым язучылар ижаты белән укуп танышу һәм аларны өйрәнү, тикшерү–анализлау һәм нәтижәләр ясауга, бәяләүгә йөз тота. Укучыларда язучыларның тормышы, ижаты турында (биографик), әдәбият тарихы, аның төрле этаплары, аерым чорлар әдәбиятының йөзен билгеләгән әсәрләр, язучылар турында өстәмә, әдәби әсәрне, ижатны тирәнтен анализлау өчен кирәк булган өстәмә теоретик, әдәби әсәрне чор белән бәйләп характерлаучы, чорның сыйфатларын, төп кыйммәтләрен табу өчен кирәкле мәгълүматларның туплануы мөһим.

Татар әдәбиятының аерым чорлары үзара бәйләнешле өйрәнелә башлый, аерым фольклор үрнәкләре, аларга анализ аша поэтик-фәлсәфи йөкләмәне, эчке, субъектив мәгънәне табу күнекмәләре формалаштырыла – болар әдәби ижатка карата күзаллау булдыруда катнаша. Әдәби үрнәкләр белән танышу эше өч төрдә алып барыла: аерым әдәби әсәрләр уку һәм анализлау, аерым берләре укуп фикер алышу, кайберләре сыйныфтан тыш уку өчен тәкъдим ителә. Әмма һәр очракта да алда куелган критерий һәм таләпләр истә тотыла.

Программа разработана на основе следующих нормативно-правовых документов:

- 1) Конституция Российской Федерации;
- 2) Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);
- 3) Закон Российской Федерации от 25 октября 1991 г. № 1807-1 «О языках народов Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);
- 4) Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования (утвержденный приказом Министерства просвещения Российской Федерации от 31 мая 2021 г. № 287);
- 5) Примерная основная образовательная программа основного общего образования (одобренная решением федерального учебно-методического объединения по общему образованию, протокол № 1/22 от 18 марта 2022 г.);

Дәрәслек: Хәсәнова, Ф.Ф. Татар әдәбияты: рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен д-лек . 8 нче с-ф. Ике кисәктә / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина, Ә.Н.Сафиуллина; [рәссамы Фәридә Ризаева]. – Казан: “Мәгариф–Вакыт”

Предметные результаты

- понимание родной литературы как одной из основных национально-культурных ценностей народа, особого способа познания жизни;
- развитие способности понимать литературные художественные произведения, отражающие разные этнокультурные традиции;
- овладение процедурами смыслового и эстетического анализа текста на основе понимания принципиальных отличий литературного художественного текста от научного, делового, публицистического; формирование умений воспринимать, анализировать, критически оценивать и интерпретировать прочитанное, осознавать художественную картину жизни,

отраженную в литературном произведении, на уровне не только эмоционального восприятия, но и интеллектуального осмысления.

Метапредметные результаты

- воспринимать и формулировать суждения, выражать эмоции в соответствии с целями и условиями общения;
- выражать себя (свою точку зрения) в устных и письменных текстах;
- распознавать невербальные средства общения, понимать значение социальных знаков, знать и распознавать предпосылки конфликтных ситуаций и смягчать конфликты, вести переговоры;
- понимать намерения других, проявлять уважительное отношение к собеседнику и в корректной форме формулировать свои возражения;
- в ходе диалога и (или) дискуссии задавать вопросы по существу обсуждаемой темы и высказывать идеи, нацеленные на решение задачи и поддержание благожелательности общения;
- сопоставлять свои суждения с суждениями других участников диалога, обнаруживать различие и сходство позиций;
- публично представлять результаты выполненного опыта (эксперимента, исследования, проекта);

Личностные результаты

- готовность к выполнению обязанностей гражданина и реализации его прав, уважение прав, свобод и законных интересов других людей;
- активное участие в жизни семьи, образовательной организации, реализующей программы основного общего образования, местного сообщества, родного края, страны;
- неприятие любых форм экстремизма, дискриминации;
- понимание роли различных социальных институтов в жизни человека;

8 НЧЕ СЫЙНЫФ ӨЧЕН КАЛЕНДАРЬ-ТЕМАТИК ПЛАН

№	Дәрес темасы	Дәрес саңы	Көтелгән нәтижә	Укучылар эшчәнлеге төрләрә план	Контроль эш төрләрә факт	Үткәрү вакыты	
						план	факт
1	Л. Шагыйрьжан. “Мәктәпкә мәдхия” шигыре	1	Шигырьнең темасын проблемасын билгеләү. Укырга теләк уяту	Сәнгатьле уку, шигырьне анализлау.	тест	4.09	4.09
2	Бәет жанры. “Сөембикә бәете” “Уңмаган килен бәете”, “Рус-француз сугышы бәете”	1	Халык авыз ижаты әсәрләреннән бәетләр белән танышу. Халкыбызның тарихи үткәне турында белем бирү. Бәетләр белән танышуны дәвам итү	Сәнгатьле уку, бәетне анализлау Бәетләрне сәнгатьле уку	тест	12.09	12.09
3	Равил Фәйзуллин. “Пароход бәете” Мөнәжәтләр. “Мөнәжәтем, бәнем бетмәс...”	1	Бүгенге көндә дә бәетләр чыгару дәвам иткәнлегенә инандыру. Бәетнең әчтәлеген ачу. Авторның тормыш юлы, ижаты	Шагыйрь Р. Фәйзуллин турында белгәннәрне искә төшерү. Бәетне уку. ”Пароход бәете”нең алда өйрәнгән бәетләрдән аермалы якларын билгеләү.		14.09	14.09

			турында белешмә бирү. “Болгария” теплоходы фажигасе турында искә төшерү. Бүгенге көн һәм элек ижат ителгән бәетләр турында сөйләшү	Бәеттә телгә алынган фактлардан чыгып, вакыйганы сөйләү			
4	Э.Шәрифуллина. “Ата хакы, ир хакы” мөнәжәте, Л.Шагыйрьжан. “Мөнәжәт тыңлаганда”, Ф. Сәләхов. “Мөнәжәт турында фикерләр”	1	Горейф-гадәт, йолаларга ихтирам тәрбияләү, аларны саклау	“Пароход бәете”нең алда өйрәнгән бәетләрдән аермалы якларын билгеләү	тест	26.09	26.09
5	Гаруз шигырь системасы һәм газәл жанры. Р. Гаташ. “Газәл”, М. Мирза. “Газәл”	1	Гаруз шигырь системасы, газәл жанры турында мәгълүмат бирү	Теоретик материал белән танышу. Сорауларга җавап эзләү, әсәрне ишетеп аңлау		3.10	3.10
6	XIX йөз әдәбияты. Акмулланың тормыш юлы һәм ижаты М. Әгъләмов. “Акмулла арбасы” поэмасы. Акмулла бәете.	1	XIX йөз әдәбияты турында аңлату. Акмулланың тормыш юлы һәм ижатына күзәтү ясау. Акмулла яшәгән чор турында тарихи белешмә бирү	XIX йөз әдәбияты схемасы буенча эш. Автор әйтергә теләгән фикерне табу, әдәби әсәр турында фикер алышу		12.10	12.10
7	Г. Тукайның Казан чоры ижатына күзәтү. “Пар ат” шигыре. “Пар ат” шигыре турында	1	Шагыйрьнең Казан чоры ижатына күзәтү ясау. “Пар ат” әсәрен өйрәнү	Сүзлек белән эш, фронталь әңгәмә, парлы эш, үз фикерләрен текст белән раслау	тест	26.10	26.10
8	Г. Тукайның “Бер татар шагыйрәнең сүзләре”	1	Г. Тукай ижаты белән танышуну	Әсәрне сәнгатьле уку, сораулар буенча эчтәлекне		9.11	

	шигыре		дэвам итү	ачыклау			
9-10	Г.Ибраһимовның тормыш юлы һәм ижаты. “Алмачуар” хикәясе. Р. Харис. “Алмачуарның һәлак булуы хақында”	2	Г. Ибраһимов ижаты турында белешмә. “Алмачуар” әсәрен өйрәнү. Р. Харисның әсәргә карата әйтелгән фикерен белү	Әсәр эчтәлеге белән танышу, сорауларга җавап, әсәрен анализлау, өлешләргә бүлү, эчтәлек сөйләү, план төзү		16.11 23.11	
11	С. Рәмиевнең тормыш юлы һәм ижаты. “Мин”, “Син”, “Ул”, “Сызла, күңелем!” шигырьләре	1	С. Рәмиевнең тормыш юлы һәм ижаты турында белешмә. Шигырьләренә анализлау.	Уку, тыңлау, сүзлек эше, сорауларга җавап, биремнәр буенча эчтәлекне ачу		30.11	
12	С. Хәким. “Жырларымда телим...”, “Клиндерләр эзли” шигырьләре. М. Вәлиевнең “Әни” шигыре	1	Шагыйрь турында белгәннәрне искә төшерү. Шигырьләренә эчтәлеген аңлау.	Сәнгатьле уку күнегүләре. Әниләр турында жырлар тыңлау, мөстәкыйль эшчәнлек		7.12	
13	Г. Афзалның тормыш юлы һәм ижаты Г. Афзалның “Юл газабы”, “Йөз кабат” шигырьләре. Лирика жанрлары	1	Автор турында белешмә бирү. Шигырьләр белән таныштыру. Лирика жанры турында сөйләү	Шагыйрь ижаты буенча хронологик таблица төзү. Шигырьләренә уку. Сүзлек эше. Әдәби әсәргә анализ ясау	тест	14.12	
14	М. Әгъләмовның тормыш юлы һәм ижаты М. Әгъләмовның “Каеннар илендә” шигыре	1	Шагыйрьнең тормыш юлы һәм ижаты турында өйрәнү Шигырь эчтәлеге буенча әңгәмә	Презентация карау. Автор ижаты буенча фикер алышу Күргәзмәне карап, таныш китапларны табу. “Каеннар илендә” шигырен сәнгатьле уку, анализлау		21.12	
15-16	Ренат Харис. “Тукайның мөхәббәт төшләре”. Драма жанры	2	Авторның Тукайга багышланган әсәрен укып өйрәнү. Эчтәлеге буенча	Драма жанры турында төшенчә бирү. Тукай биографиясен искә төшерү. Тест эшләү. Ижади		28.12 28.12	

			әңгәмә. Р. Харис ижаты турында	эшчәнлек.			
17-18	Мирхәйдәр Фәйзинен тормыш юлы һәм ижаты. “Галиябану” драмасы. Балтач районында М.Фәйзи музей	2	Драма жанры турында өйрәнүне дәвам итү. М. Фәйзи тормышы, ижаты турында төшенчә бирү. Балтач районы Шода авылындагы музей белән танышу	Драма әсәрен дәрәс уку. Эчтәлеге буенча әңгәмә. Һәр бүлек турында күзаллау булдыру. Музейлар белән фоторепортажлар аша танышу		11.01 18.01	
19-20	Т.Миңнуллинның тормыш юлы һәм ижаты. Кама Тамагында Туфан Миңнуллин музей. СТУ. Язучының укытучы сайлаган, балалар яраткан бер әсәрен уку	2	Т. Миңнуллин ижаты белән кызыксыну уяту. Авторның туган ягында оештырылган музей белән таныштыру	Драматург ижаты буенча хронологик таблица төзү. Сәнгатьле уку, сорауларга җавап бирү		25.01 01.02	
21	Татар шигърияте тарихы	1	XX гасыр татар шигърияте белән таныштыру	Укытучыны тыңлау. Таблица өстендә эш. Дәрәслектә бирелгән текстны уку, сорауларга җавап	тест	08.02	
22	Кыска шигърьләр. Р.Фәйзуллин. “Жаныңның ваклыгын сылтама заманга...”	1	Р.Фәйзуллинның кыска шигърьләре белән танышу. Шигърь эчтәлеген аңлау	Шигърьләргә сәнгатьле уку. Бериюллык шигърьләрдә мәгънәле кисәкне табу		15.02	
23	Г.Рәхим. “Тик мин” шигъре	1	Г.Рәхим ижаты белән танышуны дәвам итү	“Тик мин” шигъре өстендә эш. Әсәр турында фикер алышу. Сораулар төзү		22.02	
24	Р.Гаташ. “Европада татар шагыйрьләре”, “Мин дәрәсен сөйлим” шигърьләре	1	Р.Гаташ ижаты белән танышу. “Мин дәрәсен сөйлим” шигъре өстендә эш	Шигърьгә анализ, чылбыр буенча, тулысынча сәнгатьле уку. Эчтәлек буенча фикер алышу		29.02	
25-	СТУ. Әниләр турында	2	Әниләр турында	Шигърьләргә сәнгатьле уку,	тест	7.03	

26	жырлар. Р.Миңнуллин. “Өнкәмнең догалары”; Р.Вәлиев. “Нигә, әни, нигә картаясың?”; М.Галиев. “Су буеннан әнкәй кайтып килә” шигырьләре		шигырьләр уку, жырлар тыңлау. шагыйрьләрнең әсәрләре белән танышуны дәвам итү. Шагыйрьләр күтәргән теманы ачу. Ана образын тудыру	төркөмнәрдә фикер алышу, сораулар һәм биремнәрне үтәү. Шагыйрь һәм композиторның уй-фикерләр уртаклыгын билгеләү		14.03	
27	Л. Шагыйрьжан. “Татар шагыйрәнең бәясә” шигыре	1	Авторның тормыш юлы һәм ижаты турында кыскача белешмә бирү	Татар шагыйренә бирелгән бәя турында сөйләшү. Текст ахырындагы биремнәрне үтәү		21.03	
28	Р. Зәйдулла. “Карап торам Казаныма” шигыре	1	Авторның тормыш юлы һәм ижаты турында кыскача белешмә бирү	Текст ахырындагы биремнәрне үтәү. Сәнгатьле уку. Казан турында белемнәрне тирәнәйтү		28.03	
29-30	Ф. Латыйфи. “Аяклы каза” хикәясә	2	Ф. Латыйфи ижатына күзәтү. “Аяклы каза” хикәясен укып анализлау	Хикәянең эчтәлеген аңлау, фикер алышу. Сораулар буенча эш		11.04 18.04	
31-32	Фаил Шәфигуллин. “Зәңгәр шугалак”	2	Ф. Шәфигуллин ижатына күзәтү. “Зәңгәр шугалак” хикәясен укып анализлау	Хикәяне укып анализлау. Сорауларга җавап. Сәнгатьле уку күнекмәләре		25.04 2.05	
33-34	Г.Гыйльманов. “Яшел тутый” новелласы. Новелла жанры Л.Шагыйрьжан. “Руһи икмәк”. Йомгаклау дәресе	2	Новелла жанры турында төшенчә бирү. Г.Гыйльманов ижаты белән танышуны дәвам итү	“Яшел тутый” хикәясен сәнгатьле уку. Эчтәлеге буенча бер-берләренә сораулар бирү, җавапны тыңлау, бәяләү		16.05 23.05	